

Bijlage 1: Financieel crisisplan

1. Inleiding

Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM is uitvoerder van de door KLM en de werknemers- organisaties in het arbeidsvoorwaardelijk overleg overeengekomen pensioenafspraken.

In dit financieel crisisplan legt het bestuur van het Algemeen Pensioenfonds KLM vast hoe het handelt als het fonds in een crisissituatie komt. Het financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het fonds op korte termijn kan inzetten als de dekkingsgraad zich bevindt in kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het Algemeen Pensioenfonds KLM in gevaar komt. De statutaire doelstelling van het pensioenfonds is het verzekeren van ouderdoms-, nabestaanden- en invaliditeitspensioen voor het grondpersoneel van KLM. Het fonds heeft dit uitgewerkt in ambities zoals koopkrachtbehoud, acceptabele risico's, maatschappelijk verantwoord beleggen en aanvaardbare kosten.

In dit document zijn de volgende onderdelen beschreven:

- Definiëring crisis
- Beleidsopties
- Effect van de maatregelen
- Evenwichtige belangenbehartiging
- Communicatie
- Besluitvorming
- Beleidscyclus

2. Definiëring crisis

Het bestuur van het fonds gebruikt in zijn beleid, monitoring en de dagelijkse aansturing meerdere dekkingsgraden om de financiële positie te bepalen. Wekelijks rapporteert de uitvoeringsorganisatie de beleidsdekkingsgraad, de feitelijke nominale en de reële dekkingsgraad aan het bestuur. Deze rapportage omvat ook een analyse van de mutaties in dekkingsgraad. Het bestuur heeft hierdoor goed zicht op de ontwikkeling van de financiële positie en de daaraan ten grondslag liggende oorzaken.

Bij een beleidsdekkingsgraad boven het niveau van het vereist vermogen (circa 124%) is sprake van een normale situatie. Daalt de beleidsdekkingsgraad onder dit niveau, dan kan het bestuur besluiten de rapportage frequentie te verhogen.

Het bestuur acht een beleidsdekkingsgraad van minder dan 110% zorgelijk. Er is volgens het bestuur sprake van een crisis:

- als inzet van de beschikbare sturingsmiddelen niet tot een herstel binnen de wettelijke termijnen leidt en de kans bestaat op het (voorwaardelijk) verwerken van korting op pensioenaanspraken en -rechten in het herstelplan;
- als gedurende vijf jaareinden de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,2%) en de pensioenaanspraken en -rechten daardoor

onvoorwaardelijk moeten worden gekort om direct aan het gestelde minimaal vereist vermogen te voldoen. Wanneer bovenstaande zich voordoet kan het fonds immers zijn doelstellingen en ambitie niet meer (volledig) realiseren.

Het bestuur voert een ALM-studie uit om het financiële beleid vorm te geven. De meest bepalende economische factoren zijn de inflatie, de rentestand en het rendement op zakelijke waarden.

Een crisis is structureel wanneer naar verwachting met de beschikbare sturingsmiddelen niet tot een herstel binnen wettelijke termijnen kan plaatsvinden en tot het korten van pensioenaanspraken en -rechten moet worden overgegaan. In dat geval kan het fonds immers zijn statutaire doelstelling en ambities niet meer realiseren.

3. Beleidsopties

Het bestuur heeft de volgende maatregelen ter beschikking in het geval van een crisis:

- a. Premiebeleid: het fonds ontvangt een vaste premie. Als de premie in een bepaald jaar ontoereikend is, wordt de opbouw verlaagd zodanig dat de premie weer toereikend is. De werkgever is nooit gehouden tot betaling van meer dan de vaste premie.;
- b. Indexatiebeleid: afzien van indexatie;
- c. Beleggingsbeleid: aanpassen van de strategische beleggingsmix of aanpassing van afdekkingsinstrumenten;
- d. Kortten van pensioenaanspraken en -rechten.

In het kader van het complete pensioencontract zijn afspraken gemaakt over de inzet van deze instrumenten. Het premiebeleid, indexatiebeleid en kortingsbeleid zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst en in de ABTN. Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het document beleggingsbeleid, het jaarlijks beleggingsplan en de ABTN. De bevoegdheid tot korting staat in het pensioenreglement. Er is een statutaire basis, namelijk dat het bestuur bevoegd is de verplichtingen in overeenstemming te brengen met de middelen.

Crisisoverleg

Het bestuur kijkt in geval van een crisis of maatregelen in de sfeer van beleggingen (al dan niet herbalanceren, verhogen strategische afdekking, tijdelijke afdekking, operationele maatregelen) mogelijk zijn.

In reguliere situaties ontvangt het bestuur maandelijks een bericht over de ontwikkelingen op de financiële markten en de gevolgen daarvan voor het fonds, alsmede een rapportage op hoofdlijnen over de financiële positie. Per kwartaal ontvangt het bestuur een uitgebreide risico- en performancerapportage. Verder wordt in iedere vergadering een update gegeven van ontwikkelingen op de financiële markten. Daarnaast vindt op ad hoc basis contact plaats over bijzondere ontwikkelingen en eventueel te nemen maatregelen.

4. Effect van de maatregelen

Uitgaande van de situatie eind 2021 en het vigerende strategisch beleggingsbeleid en uitgaande van een analyse op basis de FTK parameterset wordt de komende 5 jaren een herstel van ca. 4,6 procentpunt per jaar uit beleggingsrendement voorzien. Een deel van dit overrendement wordt ingezet voor het verlenen van toeslagen. De werkgever is nooit gehouden tot betaling van meer dan de vaste premie.

4.1. Omstandigheden analyse

De dekkingsgraad waarbij het fonds zonder te korten niet meer uit een crisis kan komen is niet eenduidig vast te stellen. Iedere crisis heeft zijn eigen omstandigheden; de ene crisis wordt veroorzaakt door een langdurig lage swaprente terwijl een andere juist door een negatief rendement op zakelijke waarden zonder opeenvolgend herstel wordt gekenmerkt. De kritieke dekkingsgraad ligt op een niveau van 90%, Deze grens wordt jaarlijks herijkt en is voor het laatst vastgesteld bij de actualisatie van het herstelplan in 2021.

4.2. Maatregelen

De maatregelen uit het premie- en indexatiebeleid zijn het meest realistisch omdat deze gedetailleerd zijn vastgelegd en overeengekomen zijn met de werkgever. Het korten van aanspraken is in het reglement vastgelegd en daarmee een afspraak met de deelnemers. Het aanpassen van het beleggingsbeleid is geen harde maatregel, maar geeft het bestuur de mogelijkheid om te sturen.

Door de compleetheid van het contract helpen de maatregelen om uit crisis te geraken altijd.

5. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur houdt rekening met de evenwichtige belangenafweging van de verschillende belanghebbenden bij het opstellen van zijn beleid. De belanghebbenden van het fonds zijn de actieve deelnemers, de niet-actieve deelnemers (gepensioneerden en slapers) en de werkgever. Het bestuur is van mening dat met de inzet van de beschikbare sturingsmiddelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van alle belanghebbenden van het fonds. Door gebruik te maken van de gekozen (maximale) hersteltermijn worden financiële tegenvallers gespreid verwerkt. Door niet te werken met een vaste einddatum voor het herstelplan, kan het beleggingsbeleid worden afgestemd op de lange termijn ambitie van een geïndexeerd pensioen. Met betrekking tot het indexatiebeleid wordt een beleid gehanteerd waarbij ook wordt gekeken naar benodigde middelen om ook in de toekomst op hetzelfde niveau te kunnen indexeren. In geval van overschotten worden deze ingezet voor inhaalindexatie.

Met betrekking tot het premiebeleid is gekozen voor een vaste premie die getoetst wordt aan de gedempte kostendeckende premie. Het pensioenfonds onderschrijft hiermee de wens van sociale partners om een stabiele premie te hanteren. Het fonds hanteert hierbij de maximale verwachtingswaarden die door de parameters vanuit het Financieel toetsingskader worden voorgeschreven, tenzij er zich omstandigheden voordoen waardoor het fonds het wenselijk acht om af te wijken van deze

parameters. Voor de vaststelling van de parameters wordt een bestuurlijk proces doorlopen. Dit bestuurlijk proces wordt in principe jaarlijks in het derde of vierde kwartaal uitgevoerd. Nieuwe publicaties van de Commissie Parameters of wettelijke aanpassingen kunnen aanleiding geven een tussentijdse toetsing uit te voeren. Een voorwaarde bij het dempen van de premie met het verwachte rendement is dat het rendement op vastrentende waarden voor 5 jaar moet worden vastgezet op basis van de actuele door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bij aanvang van de periode. De premieopslag voor indexatie beperkt de kans op een structureel niet kostendekkende financiering van de ambitie. Met het dalen van de DNB-rente is ook de premiedekkingsgraad gedaald. Bij aanvang van de CDC- regeling op 1 januari 2021 is - om verdere daling te voorkomen - een ondergrens aan de premiedekkingsgraad gesteld van 69%, zijnde de ex-ante vastgestelde premiedekkingsgraad voor boekjaar 2021 uitgaande van (fictieve) voortzetting van financieringsafspraken en pensioenreglement 2006 zoals geldend per 31 december 2020.

De spreiding van tegenvallers en meevallers in combinatie met het indexatiebeleid en premiebeleid zorgt voor een evenwichtige inzet van sturingsmiddelen. Aan de hand van ALM studies wordt periodiek deze opzet getoetst. Sociale partners worden betrokken bij deze analyse en gevolgen van het gevoerde beleid.

5.1. Premiebeleid en indexatiebeleid

Bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110% wordt geen indexatie verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad onder de 90% is het fonds niet in staat tijdig te herstellen uit de tekortsituatie.

Het bestuur is van mening dat sprake is van evenwichtige belangenbehartiging voor actieve en niet-actieve deelnemers in het premie- en indexatiebeleid.

5.2. Beleggingsbeleid

Nadat het premiebeleid en indexatiebeleid geen of onvoldoende effect sorteren, kan het beleggingsbeleid worden ingezet. Gegeven de prudente strategische beleggingsmix en de al getroffen risicobeperkende maatregelen, liggen strategische aanpassingen echter niet voor de hand. Verdere afdekking van aandelen- of renterisico zal ten tijde van een crisis zeer kostbaar zijn en negatief effect hebben op het toekomstige herstelvermogen.

5.3. Kortingen van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Als uiterste noodmaatregel kunnen de pensioenaanspraken en -rechten worden gekort. Deze korting wordt direct in de technische voorzieningen verwerkt en in beginsel evenredig gespreid in de tijd gedurende maximaal de termijn die wordt gebruikt voor het herstelplan. De spreidingsperiode voor kortingen wordt ingekort als blijkt dat de korting per jaar, in het geval van hanteren van de maximale termijn die wordt gebruikt bij het herstelplan, onder een niveau van 0,5%-punt blijft. Kortingen tot 0,5%-punt worden direct doorgevoerd.

Een eenmaal toegepaste korting wordt beschouwd als negatieve indexatie, maakt onderdeel uit van de indexatieachterstand en kan

worden hersteld conform het beleid van inhaalindexatie van het fonds.
Het pensioenfonds registreert (indexatie)achterstanden in de pensioenadministratie.

6. Communicatie

6.1. *Communicatiebeleid*

Onderdeel van het communicatiebeleid is het informeren van belanghebbenden over de financiële positie van het fonds en de gevolgen daarvan voor de belanghebbenden. Doelstelling is belanghebbenden inzicht te geven in hun pensioenaanspraken en een realistisch beeld van de indexatieverwachtingen en mogelijke risico's.

Ten behoeve van de communicatie over de financiële positie beschikt het pensioenfonds over de volgende communicatiekanalen en -middelen:

- Website (www.klmgrondfonds.nl)
- Pensioenmagazine Focus (2x per jaar)
- Digitale nieuwsbrief (op verzoek)
- Hard copy nieuwsbrieven (ad hoc)
- Jaarverslag
- Persoonlijke brieven
- UPO
- Sociale media (Facebook)

Het pensioenfonds publiceert maandelijks de dekkingsgraad op de website. Per kwartaal wordt een kwartaalbericht uitgebracht met de ontwikkeling van de dekkingsgraad, beleggingsrendementen en eventuele andere ontwikkelingen.

In geval van bijzondere gebeurtenissen gaat een digitale nieuwsbrief uit en wordt een nieuwsbericht op de website geplaatst.

Het pensioenmagazine Focus wordt ingezet om achtergrondinformatie te geven.

6.2. Communicatie over (crisis)maatregelen

Algemeen

Uit het voorgaande blijkt dat het praktisch is om belanghebbenden regelmatig te informeren over de financiële positie en bij bijzondere ontwikkelingen gericht te communiceren. Bij een sterke daling van de dekkingsgraad zal in eerste instantie berichtgeving via de website plaatsvinden. Daarbij wordt gewezen op de mogelijke gevolgen voor de belanghebbenden. Afhankelijk van de situatie zal een persoonlijke brief uitgaan naar de belanghebbenden.

Het bestuur is voornemens de belanghebbenden te informeren over dit crisisplan, onder meer door het plan te publiceren op de website van het fonds.

Inzet indexatiebeleid

Jaarlijks worden de deelnemers via diverse kanalen geïnformeerd over het indexatiebesluit.

Korting van aanspraken

Mochten deze maatregelen concreet aan de orde zijn, dan zal het bestuur een specifiek communicatieplan opstellen. Naar verwachting zal de communicatieaanpak in grote lijnen overeenkomen met de hiervoor geschetste scenario's.

Externe communicatie

De financiële positie van het pensioenfonds en eventuele maatregelen zijn primair een zaak van het pensioenfonds en zijn belanghebbenden. De communicatie is dan ook vooral gericht op de werkgever, deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun representatieve organisaties. Vanzelfsprekend wordt de toezichthouder geïnformeerd.

Het pensioenfonds zal in beginsel geen actieve communicatie doen naar de media of maatschappelijke omgeving. De berichtgeving op de website is toegankelijk voor externe partijen. Voor contacten met media is een mediaprocedure van toepassing.

Ongedaan maken van crisismaatregelen

Voor communicatie over het ongedaan maken van crisismaatregelen (intrekken en/of reparatie) worden dezelfde communicatiekanalen en middelen ingezet als voor het bekend maken van crisismaatregelen. Communicatie over de (mate van) indexatie is een jaarlijks terugkerend proces, waarvoor de gebruikelijke middelen zullen worden ingezet (website, Focus, pensioenstrook, UPO). Ingeval van reparatie van de indexatiekorting (inhaalindexatie) zal een specifiek plan worden opgesteld.

7. Besluitvorming

Algemeen

Besluitvorming vindt plaats in bestuursvergaderingen. Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid. Het bestuur kan beslissen om een besluit te mandateren aan een commissie of werkgroep.

Verder kan een besluit buiten vergadering plaatsvinden door middel van een schriftelijke stemming of een digitale stemming (mailvote). Een besluit wordt vastgelegd in de cumulatieve besluitenlijst van het pensioenfonds. Daarnaast vindt vastlegging van het besluit, met motivering, plaats in het verslag van de vergadering waarin het besluit genomen wordt. In geval van besluiten buiten vergadering worden de uitgebrachte stemmen gearhiveerd door het bestuurssecretariaat en wordt het besluit als een zogenoemd 'tussentijds besluit' opgenomen in de besluitenlijst.

Bijzondere omstandigheden

Hiervoor is reeds aangegeven dat het bestuur over kan gaan tot snelle besluitvorming over noodzakelijke aanpassingen in het beleggingsbeleid. Dit is noodzakelijk omdat beleggingsmaatregelen soms op zeer korte termijn genomen moeten worden.

Dit geldt niet voor de andere sturingsinstrumenten. Voor inzet van het nieuwe premiebeleid en het nieuwe indexatiebeleid geldt immers dat deze maatregelen nog geen onderdeel vormen van de uitvoeringsovereenkomst. Ook al neemt het bestuur zijn eigen verantwoordelijkheid in deze, enige doorlooptijd is onvermijdelijk.

Het bestuur beschikt over een noodprocedure, op grond waarvan in zeer bijzondere omstandigheden van de reguliere besluitvormingsprocedures kan worden afgeweken. In dergelijke gevallen worden een crisisteam geïnstalleerd.

Premiebeleid

Het bestuur stelt jaarlijks, gehoord de adviserend actuaris, het opbouwpercentage gegeven de vaste premie vast, overeenkomstig het bepaalde in de uitvoeringsovereenkomst.

Indexatiebeleid

Het bestuur besluit jaarlijks, in beginsel in zijn vergadering van december, gehoord de adviserend actuaris, over de indexatie per januari van het daarop volgende jaar.

Korting van aanspraken

Het bestuur is op grond van de statuten van het fonds bevoegd de verplichtingen van het fonds in overeenstemming te brengen met de bezittingen en verwachte inkomsten. Dit is de formele titel voor besluitvorming over korting van aanspraken. Aan deze bevoegdheid zijn geen bijzondere vereisten gesteld, uitgezonderd dat het bestuur de (adviserend) actuaris dient te horen.

8. Beleidscyclus

Het crisisplan wordt geëvalueerd en beheerd door het bestuur van het pensioenfonds. Formele evaluatie en actualisering door het bestuur vindt jaarlijks plaats in de bestuursvergadering van december.